

РОБОЧА ПРОГРАМА
«НАУКОВО-ДОСЛІДНИЦЬКОЇ ПРАКТИКИ»

1. Загальна інформація

Заклад вищої освіти	Ніжинський державний університет імені Миколи Гоголя
Факультет/інститут	природничо-математичних, медико-біологічних наук та інформаційних технологій
Кафедра	географії, туризму та спорту
Мова навчання	Українська мова
Розробники	к. г. н., доц. Остапчук В. В., к.г.н., доц. Афоніна О.О.
Освітня програма	«Середня освіта (Географія)»
Рівень вищої освіти	Другий (магістерський) рівень
Затверджено	Засіданням кафедри географії, туризму та спорту, протокол №1 від 29.08.2023
Обсяг	12 кредитів ЄКТС, що відповідає 360 годинам самостійної роботи
Статус	Практична підготовка

Науково-дослідницька практика є обов'язковим компонентом освітньої програми підготовки магістрів у НДУ імені Миколи Гоголя.

Згідно з навчальним планом, науково-дослідницька практика проводиться у другому семестрі впродовж трьох тижнів з відривом від теоретичного навчання та в третьому семестрі без відриву від теоретичного навчання та практики.

II. Мета практики

Мета науково-дослідницької практики – розвиток умінь і навичок інформаційно-аналітичної, дослідницької, діагностичної діяльності студентів для вирішення прикладних завдань засобами й методами фізичної та соціально-економічної географії, набуття студентами досвіду самостійної дослідницької роботи, надбання особистісних та професійних компетентностей, пов'язаних з вирішенням аналітико-дослідницьких і педагогічних завдань.

Науково-дослідницька практика призначена для того, щоб сформувати цілісну систему практичної фахової географічної підготовки, що включає такі *загальні та фахові компетентності (здатності)*:

ЗК1. Здатність захищати та піклуватися про права, інтереси та потреби людини і громадянина держави й суспільства (громадянська компетентність).

ЗК2. Здатність до міжособистісної взаємодії, роботи в команді, спілкування з представниками інших професійних груп різного рівня (соціальна компетентність).

ЗК3. Здатність виявляти повагу та цінувати українську національну культуру, багатоманітність і мультикультурність у суспільстві; здатність до вираження національної культурної ідентичності, творчого самовираження (культурна компетентність).

ЗК4. Здатність до прийняття ефективних рішень у професійній діяльності та відповідального ставлення до обов'язків, мотивування людей до досягнення спільної мети (лідерська компетентність).

ЗК5. Здатність до генерування нових ідей, виявлення та розв'язання проблем, ініціативності та підприємливості, аналізувати й оцінювати власні професійні можливості, здібності та співвідносити їх з потребами ринку праці (підприємницька компетентність).

ФК2. Здатність організовувати освітній процес з географії у закладах профільної середньої освіти на основі сучасних міжнародних наукових досягнень географії та педагогіки (предметно-методична компетентність).

ФК3. Здатність орієнтуватися в інформаційному просторі, отримувати інформацію та

оперувати нею відповідно до власних потреб організації освітнього процесу з географії у закладах профільної середньої освіти (інформаційно-цифрова компетентність).

ФК7. Здатність проєктувати осередки навчання, виховання, розвитку учнів, осередки краєзнавчо-туристичної діяльності у закладах профільної середньої освіти, розробляти, освоювати та втілювати педагогічні інновації в практику (проєктувальна та інноваційна компетентність).

ФК9. Здатність аналізувати та оцінювати ефективність освітнього процесу з географії в закладах профільної середньої освіти, навчальні досягнення здобувачів освіти та власну професійну активність (оцінювально-аналітична та рефлексивна компетентність).

ФК11. Здатність використовувати закони, теорії, концепції та парадигми сучасної географії та ідеї для дослідження природно-і суспільно-територіальних систем на різних рівнях просторової організації.

ФК12. Здатність здійснювати моніторинг географічних явищ і процесів, особливостей взаємодії природи й суспільства

ФК13. Здатність проводити науковий аналіз та оцінювати причини, особливості та проблеми природокористування, регіонального економічного, соціального та політичного розвитку.

ФК14. Здатність використовувати географічні методи й підходи, геоінформаційні технології для розв'язання конкретних науково-прикладних проблем у сфері географії, екології, регіонального розвитку, політики, краєзнавства.

ФК15. Здатність розробляти та втілювати інновації у практику наукової, громадської, політичної, краєзнавчої, природоохоронної діяльності.

III. Місце практики у структурно-логічній схемі підготовки фахівців

Науково-дослідницька практика базується на результатах засвоєння дисциплін, які вивчаються раніше, зокрема: «Організація та методика наукових географічних досліджень», «Методика навчання географії у закладах профільної середньої освіти», «Загальні закономірності та екологічний стан геосфер», «Економічна, соціальна і політична географія».

Передує атестаційному екзамену або захисту кваліфікаційної магістерської роботи.

IV. Очікувані результати науково-дослідницької практики

За результатами практики у здобувачів вищої освіти будуть досягнуті такі *програмні результати навчання*, зокрема уміння:

ПРН1. Уміння інтегрувати знання та розв'язувати складні задачі у широких або мультидисциплінарних контекстах на засадах академічної доброчесності.

ПРН2. Уміння розв'язувати проблеми у нових або незнайомих середовищах за наявності неповної або обмеженої інформації з урахуванням аспектів соціальної та етичної відповідальності.

ПРН3. Сприйняття та поширення знань через призму національних та загальнолюдських цінностей, толерантності, адаптивності до культурного середовища.

ПРН4. Управління робочими або навчальними процесами, які є складними, непередбачуваними та потребують нових стратегічних підходів.

ПРН5. Розв'язання проблем, що необхідно для проведення досліджень та/або провадження інноваційної діяльності з метою розвитку нових знань та процедур.

ПРН7. Уміння планувати та організовувати ефективний освітній процес з географії у закладах загальної середньої освіти та прогнозувати його результати, зрозуміло і недвозначно донесення власних знань, висновків та аргументації до фахівців і нефахівців, зокрема до осіб, які навчаються.

ПРН8. Уміння орієнтуватися в інформаційному просторі, здійснювати пошук і критично оцінювати інформацію, оперувати нею у професійній діяльності, ефективно використовувати цифрові технології в освітньому процесі закладів профільної середньої освіти та створювати нові електронні (цифрові) освітні ресурси.

ПРН14. Уміння оцінювати та аналізувати результати навчання учнів з географії у закладах профільної середньої освіти, здійснювати моніторинг власної педагогічної та наукової діяльності і визначати індивідуальні професійні потреби, визначати внесок до професійних

знань і практики та/або оцінювання результатів діяльності команд та колективів.

ПРН16. Уміння застосовувати базовий поняттєвий, термінологічний, концептуальний апарат конкретних галузей наук про Землю, набуті теоретичні знання для дослідження геосистем на різних рівнях просторової організації.

ПРН17. Уміння використовувати практичні навички для моніторингу природно-і суспільно-територіальних систем.

ПРН18. Уміння аналізувати й оцінювати можливі ризики, соціально-економічні, політичні та геоекологічні наслідки реалізації управлінських рішень.

ПРН19. Уміння застосовувати моделі, методи й дані природничих і суспільних наук, інформаційних технологій при вивченні формування та розвитку об'єктів і процесів у географічній оболонці, при розробленні пропозицій з оптимізації природокористування, краєзнавчої діяльності та забезпечення сталого розвитку регіонів.

ПРН20. Уміння втілювати інновації у професійну діяльність та організовувати дослідницьку роботу учнівської молоді у сфері наукової, краєзнавчої, природоохоронної, громадської, політичної діяльності.

V. Методи навчання

Під час практики будуть застосовані такі методи навчання: словесні (бесіда, навчальна дискусія), пояснювально-ілюстративні, наочні (демонстрації), проблемні, частково-дослідницький, пошуковий, аналізу та синтезу, узагальнення, моделювання, самостійна робота студентів в комп'ютерних мережах і на платформі Moodle/ Уніком-НДУ, консультації, методи контролю (аналіз виконання індивідуальних завдань) і самоконтролю.

VI. Форми поточного та підсумкового контролю

Головними формами звітності студентів про проходження практики є щоденник практики та усний звіт.

Звіт про практику є результатом дослідницької роботи, виконаної студентами відповідно до робочої програми практики. Структура звіту відображає теоретико-методичні аспекти проведеної роботи і результати обробки й узагальнення емпіричної бази дослідження. Конкретні вимоги до складання звіту з практики визначаються науковим керівником.

Підведення підсумків практики відбувається у формі захисту практики, під час якого студенти демонструють результати виконання індивідуальних завдань. Захист включає доповідь за основними результатами наукової роботи, відповіді на запитання, обговорення результатів і подальших перспектив магістерського дослідження.

VII. Засоби діагностики та критерії оцінювання результатів навчання

Засоби діагностики результатів навчання

Засобами оцінювання та методами демонстрування результатів проходження практики є: рівень виконання індивідуального дослідницького завдання, доповідь, відповіді на запитання, залік.

Самостійна робота студента забезпечується всіма необхідними навчально-методичними засобами для належного проходження практики, а саме: посібниками, навчальними та навчально-методичними матеріалами, науковою літературою та періодичними виданнями.

Критеріями оцінювання самостійної роботи здобувачів є: рівень знань; якість виконання дослідницьких завдань; самостійність виконання; вміння узагальнювати набуті знання за окремими напрямками та вміння робити обґрунтовані висновки, наявність навичок і прийомів збору й обробки статистичних даних, виконання інших практичних завдань тощо.

Оцінювання студентів відбувається за 100-бальною шкалою. Бальна оцінка студентів складається з балів, отриманих за різні види робіт під час проходження практики та під час захисту практики. Підсумковою формою оцінювання з практики є залік. Оскільки науково-дослідницька практика проводиться в 2 і 3 семестрах, кожна частина практики у відповідному семестрі закінчується заліком.

VIII. Зміст науково-дослідницької практики

Зміст науково-дослідницької практики визначається загальною концепцією магістерської підготовки за спеціальностями. Він включає освітньо-пізнавальну, практичну та дослідницьку діяльність студентів-магістрантів і передбачає системне бачення наукової проблеми.

Програма науково-дослідницької практики відповідає напрямку наукових досліджень магістранта і складається з таких компонентів:

- складання індивідуального графіку проходження науково-дослідницької практики;
- укладання списку бібліографічних джерел із теми наукового дослідження;
- збір фактичного матеріалу і здійснення його класифікації;
- написання розділів (пунктів) кваліфікаційного дослідження;
- підготовка та подання до друку наукових публікацій (тези, стаття тощо);
- участь у науково-практичних конференціях;
- ведення щоденника практики;
- оформлення звітної документації науково-дослідницької практики;
- усний звіт (презентація) результатів практики.

Керівництво науково-дослідницькою практикою магістрантів здійснюють науково-педагогічні працівники відповідної спеціальності.

Залік з науково-дослідницької практики виставляється студентам за умови виконання всіх завдань у визначений графіком навчального процесу термін.

Результати проходження науково-дослідницької практики обговорюються на засіданні кафедри. Витяг з протоколу засідання кафедри подається до відділу практики університету.

IX. Звітна документація та розподіл балів з науково-дослідницької практики (за кожен семестр)

№	Звітна документація	Кількість балів
1	Щоденник (з обов'язковим індивідуальним звітом студента)	1-15
2	Наукова публікація (стаття, тези тощо)	1-20
3	Текст розділів (пунктів) кваліфікаційного дослідження.	1-45
4	Програма наукової конференції (ксерокопія)	1-20

Підсумкова оцінка науково-дослідницької практики може обчислюватися з використанням таких складових:

Бали	Результат навчання, що оцінюється
1-15 1-5 1-5 1-5	Щоденник практики та звіт: - опис першого етапу практики; - опис другого етапу практики; - індивідуальний звіт студента-практиканта.
1-20 1-5 1-10 1-5	Підготовка і подання до друку наукової публікації: - актуальність (постановка проблеми, її зв'язок з важливими завданнями); аналіз останніх досліджень і публікацій із проблеми; мета і завдання дослідження; правильний відбір методів дослідження; - зміст публікації; новизна і практичне значення дослідження; - висновки з дослідження; оформлення списку літератури; оформлення покликань і цитувань.
1-45	Написання розділів (пунктів) кваліфікаційного дослідження:

1-10	- аналіз наукових публікацій із тематики дослідження;
1-10	- збір та обробка історичної, картографічної, статистичної інформації, результатів опитування
1-15	- текст розділів кваліфікаційної роботи, де використовується зібрана й оброблена інформація;
1-10	- оформлення графічного і картографічного матеріалу.
1-20	Участь у науковій конференції:
1-5	- виступ;
1-5	- презентація;
1-5	- відповіді на запитання;
1-5	- участь в обговоренні.

1-100 Разом

Результати науково-дослідницької практики фіксуються керівниками практики в академічному журналі групи. Голова комісії з науково-дослідницької практики, призначений розпорядженням декана факультету / директора інституту, оформляє заліково-екзаменаційну відомість, залікові книжки та індивідуальні плани студентів. Підсумковою формою оцінювання з практики є залік.

Шкала оцінювання

зараховано	60-100
не зараховано (із можливістю повторного складання)	35-59
не зараховано (з обов'язковим повторним курсом)	1-34

Х. Інструменти, обладнання та програмне забезпечення, використання яких передбачає науково-дослідницька практика

- наскрізна програма практичної підготовки;
- навчально-методичний комплекс;
- навчальні підручники і посібники;
- програмне забезпечення ArcMap, Google Earth;
- географічні карти, атласи;
- ресурси інтернету.

XI. Рекомендовані джерела інформації

Рекомендована література

Основна

1. Барановський М.О., Барановська О.В. Методика наукових географічних досліджень: навчально-методичний посібник Ніжин: НДУ ім. М. Гоголя, 2022. 56 с.
2. Барановський М. О., Барановська О. В., Мирон І. В. Методичні рекомендації до виконання кваліфікаційних робіт з географічних дисциплін. Ніжин: НДУ ім. М. Гоголя, 2020. 64 с.
3. Методи суспільно-географічних досліджень: навчально-методичне видання / за ред. К. Мезенцева. Київ: видавництво «Фенікс», 2021. 100 с.
4. Топчієв О. Г., Мальчикова Д. С., Пилипенко І. О., Яворська В. В. Методологічні засади географії: підручник. Одеса: Одеськ. нац. ун-т ім. І. І. Мечникова, 2019. 352 с.
5. Організація практичної підготовки студентів у Ніжинському державному університеті імені Миколи Гоголя: методично-інформаційні матеріали /укл.: О.Г.Самойленко,

О. С. Філоненко. Ніжин : Видавництво Ніжинського державного університету імені Миколи Гоголя, 2019. 36 с.

6. Положення про випускню кваліфікаційну (дипломну) роботу студента Ніжинського державного університету імені Миколи Гоголя. Затверджено Вченою радою Ніжинського державного університету імені Миколи Гоголя від 28 квітня 2022 р. , протокол №60.

URL:http://www.ndu.edu.ua/storage/norm_baza/2022%20%D0%9F%D0%BE%D0%BB%D0%BE%D0%B6%D0%B5%D0%BD%D0%BD%D1%8F%20%D0%BF%D1%80%D0%BE%20%D0%BA%D0%B2%D0%B0%D0%BB%D1%96%D1%84.%20%28%D0%B4%D0%B8%D0%BF%D0%BB.%29%20%D1%80%D0%BE%D0%B1%D0%BE%D1%82%D0%B8.pdf

7. Положення про практику здобувачів вищої освіти в Ніжинському державному університеті імені Миколи Гоголя. URL : http://www.ndu.edu.ua/storage/norm_baza/polozh_practika.pdf

Додаткова

1. Грицевич В.С. Математичні методи в суспільній географії: навчальний посібник-практикум для самостійної роботи студентів. Львів: Видавничий центр ЛНУ імені Івана Франка, 2015. 96 с.
2. ДСТУ 8302:2015.[Інформація та документація. Бібліографічне посилання. Загальні положення та правила складання](#) / Нац. стандарт України. Вид. офіц. [Уведено вперше; чинний від 2016-07-01]. Київ : ДП «УкрНДНЦ», 2016. 17 с.
3. Ковалишин Д. І. Основи і методи наукових досліджень у фізичній географії: Навчальний посібник. / Д. І. Ковалишин, М. Я. Сивий, М. Р. Питуляк, М. В. Питуляк, Н. Б. Таранова, П. М. Дем'янчук, О. В. Волік, С. В. Гулик. Тернопіль: Астон, 2014. 260 с.
4. Корнус А.О., Корнус О.Г., Король О.М., Нешатаєв Б.М. Основи наукових досліджень: методичні вказівки для виконання практичних та самостійних робіт. Суми: Видавництво СумДПУ імені А.С. Макаренка, 2020. 40 с.
5. Павловська Т. С. Науково-методичні рекомендації до написання й оформлення магістерських робіт зі спеціальності 8.04010401 "Географія". Луцьк : Вежа-Друк, 2016. 68 с.

Інформаційні ресурси

1. Вимоги до оформлення магістерської роботи URL: <http://web.znu.edu.ua>
2. Електронний каталог Національної парламентської бібліотеки України. URL: catalogue.nplu.org
3. Магістерська робота як кваліфікаційне дослідження URL: <http://lib.chdu.edu.ua/pdf/metodser/135/6.pdf>
4. Міністерство освіти і науки України - офіційний сайт. URL: <http://www.mon.gov.ua/>
5. Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського. URL: www.nbuv.gov.ua
6. Положення про випускню кваліфікаційну (дипломну) роботу студента Ніжинського державного університету імені Миколи Гоголя URL: <http://surl.li/clxhu>
7. Положення про організацію освітнього процесу в Ніжинському державному університеті імені Миколи Гоголя. Затверджено наказом ректора від 03.05.2018 р., № 88. Зі змінами від 19 вересня 2019 р., наказ №171. URL : http://www.ndu.edu.ua/storage/norm_baza/polozhennia_pro_org_osv_process.pdf
8. Правила оформлення статей до збірника «Вісник студентського наукового товариства». URL: <http://www.ndu.edu.ua/index.php/ua/naukova-robota/visnik-naukovogo-tovaristva/item/247-pravya-oformlennia-statei-do-zbirnyka-visnyk-studentskoho-naukovoho-tovarystva>Про процедуру впровадження антиплагіатної системи: Наказ ректора Ніжинського державного університету імені Миколи Гоголя від 30 травня 2019 р. №126.
9. Український інститут інтелектуальної власності. URL: <http://www.uipv.org>